

คอลัมน์ "จากท่าพระจันทร์ถึงสนามหลวง"

ผู้จัดการรายวัน ฉบับวันศุกร์ที่ 19 พฤษภาคม 2538

พรีโหวต

รังสรรค์ ทัศนะพรพันธุ์

ญัตติการไม่ไว้วางใจรัฐบาลนายชวน หลีกภัย ซึ่งเริ่มมีการอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎรตั้งแต่วันที่ 17 พฤษภาคม 2538 และจะมีการลงมติในอีก 3-4 วันต่อมา ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางความคิดในประเด็นเรื่องมารยาทกับความชอบธรรมทางการเมือง

ผู้นำพรรคประชาธิปัตย์พากันร่ำร้องให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีสั่งกักพรรคร่วมรัฐบาลลงมติสนับสนุนรัฐบาล 'มารยาททางการเมือง' กลายเป็นวาทกรรมอันศักดิ์สิทธิ์ที่บรรดา ส.ส. พรรคประชาธิปัตย์ขู่มารยาทปิดปาก ส.ส. ที่สั่งกักพรรคร่วมรัฐบาลอื่นๆ ประหนึ่งว่า 'มารยาททางการเมือง' เป็นระเบียบของสังคมการเมืองที่สำคัญยิ่งกว่าผลประโยชน์ของแผ่นดิน

แต่ 'มารยาททางการเมือง' มิใช่บรรทัดฐานอันสัมบูรณ์ที่ดำรงอยู่ในสุญญากาศ จำที่มวลประชาจักต้องพิจารณาบริบทแห่ง 'มารยาททางการเมือง' นั้นด้วย 'มารยาททางการเมือง' ที่ยังผลในการลดทอนผลประโยชน์ของแผ่นดินก็ดี และก่อให้เกิดการขอลออำนาจก็ดี ย่อมมิใช่สิ่งพึงปรารถนาในแง่ของสังคมโดยรวม นักการเมืองพึงรักษา 'มารยาททางการเมือง' ภายในกรอบแห่งความชอบธรรมและผลประโยชน์ของแผ่นดินเท่านั้น หากพ้นไปจากนี้แล้ว 'มารยาททางการเมือง' ก็เป็นเพียงวาทกรรมที่ใช้เป็นเครื่องมือในการรักษาอำนาจและแสวงหาผลประโยชน์ส่วนบุคคลเป็นสำคัญ

โจรปล้นแผ่นดินที่โพนทะนาว่ากล่าวผู้อื่นที่ไม่รักษา 'มารยาททางการเมือง' หาได้มีความสำนึกแม้แต่น้อยว่า การปล้นแผ่นดินนั้นมิได้เป็นเพียงการละเมิด 'มารยาททางการเมือง' ที่มีต่อประชาชนเท่านั้น หากเป็นประพฤติกรรมอันชั่วช้าสามานย์อีกด้วย การรักษา 'มารยาททางการเมือง' เพื่อให้การปล้นแผ่นดินดำรงต่อไปย่อมเป็นการทำลายระบอบประชาธิปไตยในขั้นพื้นฐาน

มารยาททางการเมืองที่แท้จริงเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งของมารยาทในเชิงคุณธรรม นักการเมืองจะมีมารยาททางการเมืองที่แท้จริงได้จักต้องมีคุณธรรมขั้นพื้นฐาน และคุณธรรมที่สำคัญของนักการเมือง ก็คือ การเห็นแก่ผลประโยชน์ของแผ่นดินยิ่งกว่าผลประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง นอกเหนือไปจากคุณธรรมที่พึงมีในฐานะบุตร ในฐานะสามีหรือภรรยา

ในฐานะบิดาหรือมารดา และในฐานะราษฎรของแผ่นดิน นักการเมืองที่ประพฤติผิดในกาม ละเมิดภรรยาหรือสามีของผู้อื่นก็ดี ให้กำเนิดบุตรธิดาโดยไม่รับผิดชอบก็ดี พุดจาสามหาวก้าวร้าว หยาบคายและดูแก่อำนาจก็ดี และข้อฉลในการใช้อำนาจก็ดี ย่อมขาดคุณธรรมในขั้นพื้นฐาน การที่นักการเมืองเหล่านี้เที่ยวกล่าวหาตีตราผู้อื่นว่าไม่มีหลักการก็ดี หรือไม่มีมารยาทก็ดี เป็นประพฤติกรรมอันควรแก่การเยาะหยัน เพราะคุณธรรมเป็นฐานรากสำคัญของหลักการและ มารยาท หากปราศจากคุณธรรมเสียแล้ว ย่อมไร้ผู้นำหนักที่จะเรียกร้องให้ผู้อื่นยึดหลักการและ มารยาทที่ตนกล่าวอ้าง

นักการเมืองที่ชนะการเลือกตั้งด้วยวิธีการอันไม่บริสุทธิ์และไม่ยุติธรรม ไม่ว่าจะด้วยวิธีการซื้อเสียงก็ดี ด้วยวิธีการใช้อำนาจพันทรัพยากรของแผ่นดินให้แก่หัวคะแนนและ สมนุนบริวารก็ดี หรือด้วยวิธีการป้ายสีคู่แข่งทางการเมืองว่ารับเงินจากญี่ปุ่นมาใช้ในการรณรงค์ ทางการเมืองก็ดี ล้วนแล้วแต่ขาดคุณธรรมขั้นพื้นฐาน หากนักการเมืองเหล่านี้ยังคงยึดกุมอำนาจ ทางการเมืองต่อไป ก็น่าเป็นห่วงระบอบประชาธิปไตยในสังคมไทยเป็นอย่างยิ่ง หากประชาชน ไม่ลงทัณฑ์ให้คนเหล่านี้ล่องพ้นจากวงจรแห่งอำนาจ ก็เป็นเรื่องยากยิ่งที่ประชาสังคมไทยจะ รุ่งเรืองสถาพรเยี่ยงอารยะประเทศ

พรรคการเมืองและนักการเมืองพึงมีคุณธรรมในการรักษาความมั่นคงสัญญาที่ให้ไว้ กับประชาชน หากให้สัญญากับประชาชนว่าจะบริหารราชการแผ่นดินด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ก็ควรที่จะปฏิบัติตามความมั่นคงสัญญานั้น พรรคการเมืองที่เสนอและโฆษณานโยบายการกระจาย อำนาจในฤดูกาลเลือกตั้ง โดยเน้นเรื่องการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดในจังหวัดสำคัญๆ เมื่อ มีอำนาจในการบริหารราชการแผ่นดิน กลับละทิ้งนโยบายที่โฆษณานั้น ย่อมมีประพฤติกรรม ไม่แตกต่างจากพ่อค้าเจ้าเล่ห์ที่หลอกลขายสินค้าด้วยคุณภาพแก่ประชาชน พรรคการเมืองที่ตระบัด สัตย์เช่นนี้จะยังคงหวังการรักษาสัตย์จากผู้อื่นอีกละหรือ

'มารยาททางการเมือง' มิได้มีนัยว่า ส.ส.พรรคร่วมรัฐบาลจักต้องสนับสนุนและ รับรองนโยบายและคความประพฤติของรัฐบาลในทุกกรณี ความรับผิดชอบของ ส.ส. ในขั้นรากฐานมี ต่อประชาชนเป็นสำคัญ ส.ส.ต้องรับผิดชอบต่อประชาชนยิ่งกว่าความรับผิดชอบที่มีต่อพรรคและต้องรับผิดชอบต่อพรรคยิ่งกว่าที่มีต่อรัฐบาล

หากมีเหตุที่ชวนให้เชื่อว่า รัฐบาลหรือรัฐมนตรีบางคนใช้อำนาจในทางฉ้อฉลก็ดี หรือนโยบายบางนโยบายดำเนินอย่างผิดพลาดก็ดี ส.ส. พรรคร่วมรัฐบาลย่อมมีความชอบธรรม ที่จะดออกเสียง เพราะความรับผิดชอบของ ส.ส. มีต่อประชาชนเป็นปฐมฐาน หากลงมติสนับสนุน ย่อมมีผลประการหนึ่งการสนับสนุนให้มีการฉ้อฉลอำนาจหรือดำเนินนโยบายที่ผิดพลาดนั้นต่อไป

เมื่อมีการอภิปรายไม่ไว้วางใจ ร.ต.อ.สุรัตน์ โอสถานุเคราะห์ รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงพาณิชย์ในยุครัฐบาลเปรม 5 เกี่ยวกับการอนุมัติให้นำเข้าไม้ซุงเถื่อนจากสหภาพพม่า

ในการลงมติเมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 2529 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ได้รับคะแนนเสียง
ไว้วางใจ 120 ต่อ 109 คะแนน ทั้งนี้ปรากฏว่า ส.ส. พรรคประชาธิปัตย์จำนวน 38 คนงดออกเสียง
ทั้งๆที่เป็นพรรคร่วมรัฐบาล อันเป็นเหตุให้ในเวลาต่อมา ร.ต.อ.สุรัตน์ต้องลาออกจากตำแหน่งเมื่อ
วันที่ 7 พฤศจิกายน 2529 เปิดทางให้นายมนตรี พงษ์พานิช ดำรงตำแหน่งแทน

หากยึดถือบรรทัดฐานของพรรคประชาธิปัตย์ปี 2538 พรรคประชาธิปัตย์ปี 2529
ย่อมเป็นพรรคที่ไร้ 'มารยาททางการเมือง' บรรทัดฐานของพรรคประชาธิปัตย์ปี 2538 มีอยู่ว่า
ส.ส. พรรคร่วมรัฐบาลจักต้องยกมือสนับสนุนรัฐบาลในทุกกรณีแต่พรรคประชาธิปัตย์ปี 2529
มีบรรทัดฐานแตกต่างจากที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน อย่างน้อยที่สุดก็คือว่า การยกมือสนับสนุนรัฐบาล
มิใช่กฎตายตัว ในประการสำคัญ การอนุมัติให้นำเข้าไม้ซุงเถื่อนจากต่างประเทศมิใช่นโยบายของ
รัฐบาลเปรม 5 อีกทั้งมีเงื่อนไขที่ชวนให้เข้าใจว่ามีการประพฤติดมิชอบ พรรคประชาธิปัตย์ปี 2529
มิได้ลงมติไม่ไว้วางใจร่วมกับฝ่ายค้าน หากแต่มีสำนึกทางมโนธรรมที่ต้องงดออกเสียง

พรรคประชาธิปัตย์ปี 2538 ไม่ต้องการให้ ส.ส. พรรคร่วมรัฐบาลมีสำนึกทาง
มโนธรรม หากแต่ต้องการให้ใช้ 'กฎหมาย' เพื่อเอาชนะฝ่ายค้าน โดยไม่คำนึงถึงความชอบธรรมใดๆ
บรรทัดฐานที่แตกต่างกันของพรรคประชาธิปัตย์ระหว่างปี 2529 กับปี 2538 นับเป็นเรื่องที่ผู้
และผู้สนับสนุนพรรคดังกล่าวควรจะพิจารณาตรวจสอบดูว่า ในช่วงเวลาเพียงทศวรรษเศษ
ที่ผ่านมา คุณธรรมและจริยธรรมภายในพรรคเสื่อมโทรมลงอย่างไรบ้าง หากความเสื่อมโทรมนี้
เป็นผลจากการติดอยู่ในกับดักแห่งอำนาจ ก็เป็นเพียงแต่ตอกย้ำสัจพจน์ที่ว่า อำนาจก่อให้เกิด
ความฉ้อฉล อำนาจยิ่งสัมบูรณ์มากเพียงใด ความฉ้อฉลยิ่งมีมากเพียงนั้น

จริงอยู่ การปฏิรูปที่ดินเป็นนโยบายของรัฐบาลนายชวน หลีกภัย ซึ่งแถลงต่อ
รัฐสภา และเป็นหน้าที่ของ ส.ส. พรรคร่วมรัฐบาลทุกคนที่จักต้องสนับสนุนนโยบายดังกล่าวนี้
แต่การนำที่ดินไปแจกจ่ายให้แก่เศรษฐีและสมัครพรรคพวกของชนชั้นปกครอง มิใช่การปฏิรูปที่ดิน
ตามความหมายสากล อีกทั้งรัฐบาลนายชวนก็ได้แถลงต่อรัฐสภาว่า จะนำที่ดินไปแจกจ่ายแก่
เศรษฐีและสมุขนบวิวารของผู้นำพรรคประชาธิปัตย์ ความรับผิดชอบของ ส.ส. พรรคร่วมรัฐบาล
มีแต่เพียงการยกมือสนับสนุนนโยบายการปฏิรูปที่ดินตามพันธนโยบายที่เสนอต่อรัฐสภาเท่านั้น
หาได้มีพันธะในการสนับสนุนนโยบายการแจกจ่ายที่ดินแก่เศรษฐีและสมุขนบวิวารของผู้ทรง
อำนาจทางการเมืองแต่ประการใดไม่ หากพรรคประชาธิปัตย์ถือว่า เศรษฐีมีสิทธิที่จะได้รับ 'ทุน
การศึกษา' เสมอด้วยคนยากจน ก็ต้องถือเป็นนโยบายของพรรคประชาธิปัตย์ที่เบี่ยงเบนจาก
นโยบายที่แถลงต่อรัฐสภา และพรรคประชาธิปัตย์ก็ควรจะมีคำถามกล้าหาญทางจริยธรรมที่จะ
รับผิดชอบนโยบายดังกล่าวนี้เอง

ด้วยเหตุที่การแจกจ่ายที่ดินแก่เศรษฐีและสมุขนบวิวารของผู้มีอำนาจมิใช่
นโยบายที่แถลงต่อรัฐสภา ส.ส. พรรคร่วมรัฐบาลจึงจักต้องยกมือสนับสนุนนโยบายดังกล่าวนี้โดย

ไม่ลืมหูลืมตา หากข้อเท็จจริงฟังได้ว่าการประพฤตินิยมชอบและการขอลออำนาจ ก็ควรที่จะมีสำนึกทางมโนธรรมในการงดลงคะแนนเสียงเป็นอย่างน้อย เพราะความรับผิดชอบ ส.ส. โดยพื้นฐานมีต่อประชาชนอย่างน้อยที่สุด ส.ส. ฟังมีหน้าที่รักษาผลประโยชน์ของแผ่นดิน แต่ ส.ส. จะแสดงสำนึกแห่ง มโนธรรมได้ก็ต่อเมื่อพรรคร่วมรัฐบาลยินยอมให้ ส.ส. ในสังกัดใช้ดุลพินิจโดยเสรีหรือที่เรียกกันว่า Free Vote

ในสังคมประชาธิปไตย ส.ส. เป็นเสรีชนที่มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและดุลพินิจในการลงมติญัตติต่างๆ เสรีภาพเช่นนี้จะถูกจำกัดก็แต่ในกรณีญัตติที่ข้องเกี่ยวกับนโยบายสำคัญของพรรคที่ ส.ส. จำต้องมีมารยาทในการปฏิบัติตามมติของพรรค หากการปฏิบัติเช่นนั้นไม่ทำให้สูญเสียผลประโยชน์ของแผ่นดิน แต่ในสังคมการเมืองไทยที่ถูกพันนาการด้วยระบบความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์อย่างแน่นหนา ส.ส. มิใช่เสรีชนที่มีเสรีภาพในการลงมติในรัฐสภา หากแต่เป็น 'ทาสทางการเมือง' ในรูปแบบใหม่ที่ต้องขึ้นต่อ 'มูลนาย' ของตน นักเลือกตั้งแต่ละคนจะต้องปฏิบัติตามการชี้แนะของ 'มูลนาย' มิฉะนั้นจักต้องถูกตัดขาดจากสายสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ที่มีอยู่เดิม สำหรับนักเลือกตั้งที่ไม่สามารถพึ่งตนเองได้ การถูกตัดสายสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ย่อมมีผลกระทบต่ออนาคตทางการเมือง เว้นเสียแต่ว่าจะสามารถแสวงหาผู้อุปถัมภ์รายใหม่ทดแทนสายสัมพันธ์เดิม

พันนาการของระบบอุปถัมภ์ 'ประชาธิปไตยอุปถัมภ์' ดังกล่าวข้างต้นนี้เองนับเป็นเหตุปัจจัยสำคัญที่ทำให้ไม่มีจารีตของ Free Vote และไม่มีเสรีชนในสภาผู้แทนราษฎร มีแต่ 'ทาสทางการเมือง' ที่ถูกกำกับโดย 'มูลนาย' ด้วยเหตุดังนี้ พรรคการเมืองและสภาผู้แทนราษฎรจึงเป็นองค์กรที่ไร้สำนึกแห่งมโนธรรม ตราบเท่าที่พันนาการของระบบความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ยังแน่นหนา และกลุ่มพลังชนาธิปไตยยังคงแผ่อิทธิพลครอบงำสังคมนการเมืองไทย การลงมติในรัฐสภาจะยังคงเป็นไปตามการกำกับของ 'มูลนาย' ทางการเมือง ไม่เพียงแต่รัฐสภาจะเป็นองค์กรที่ผลิต 'กฎหมาย' เท่านั้น หากทว่าการใช้อำนาจในการแสวงหาส่วนเกินทางเศรษฐกิจจากการดำเนินนโยบายจะยังคงมีต่อไปอีกตราบนานเท่านาน

ผลการลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาลนายชวน หลีกภัย ในเดือนพฤษภาคม 2538 จะเป็นประจักษ์พยานของความข้างต้นนี้อีกครั้งหนึ่ง